

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Tweede advies over de herziening van de Europese strategie duurzame ontwikkeling

- **Gevraagd door Eerste minister Guy Verhofstadt**
- **Goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de FRDO op 5 mei 2006 via schriftelijke procedure**
- **Vorbereid door de werkgroep Strategieën voor duurzame ontwikkeling**
- **De oorspronkelijke taal van dit advies is het Nederlands**

Inhoud

Krachtlijnen van het advies: 15 aanbevelingen voor de nieuwe Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling (EUSDS) p. 2

Situering van het advies p. 3

Beoordeling van de door de Commissie voorgestelde strategie

- *Coördinatie EUSDS en Lissabon voor een coherenter Europees beleid p 4*
- *De wisselwerking tussen economische, ecologische en sociale performantie p 6*
- *Indicatoren en effectbeoordeling als instrumenten van beleidsintegratie p 8*
- *Governance en ownership - de EUSDS en het beleid van de lidstaten p 10*
- *Governance en ownership - de EUSDS en de maatschappelijke actoren p 13*
- *Van doelstellingen over instrumenten naar implementatie p 14*

Bijlagen p. 17

Krachtlijnen van het advies: 15 aanbevelingen voor de nieuwe EUSDS

1. De vernieuwde EUSDS- en Lissabon-strategieën moeten beter gecoördineerd worden, om tot een meer geïntegreerd Europees beleid te komen gericht op duurzame ontwikkeling. Die aanpak is ook nodig op het niveau van de lidstaten. De Nationale Hervormings-programma's voor de nieuwe Lissabon-benadering dienen de verschillende dimensies van duurzame ontwikkeling te integreren
2. Een gemeenschappelijke monitoring biedt in principe de beste garantie voor de daadwerkelijke coördinatie van de Lissabon-strategie en de EUSDS. Indien dit niet haalbaar is, hoort de EUSDS toch net als de Lissabon-strategie jaarlijks opgevolgd te worden
3. Vanuit een analyse van de niet-duurzame trends zijn groei, werkgelegenheid als milieubekommernissen evenzeer prioritair te stellen. Economische, sociale en ecologische prestaties zijn geen tegenstrijdige maar aanvullende en soms zelfs elkaar versterkende doelstellingen
4. Om die doelstellingen te realiseren, zal een duurzamere manier van produceren en consumeren nodig zijn in de EU. Dit zou binnen de zes bestaande thema's van de EUSDS beklemtoond moeten worden als transversaal aandachtspunt
5. Duurzamer productie- en consumptiepatronen moeten ervoor zorgen dat economische groei ontkoppeld raakt van overmatig hulpbronnenverbruik en milieuvervuiling. Dit zal in belangrijke mate bijdragen tot de langetermijncompetitiviteit van onze Europese economie
6. De Commissie dient de indicatoren voor duurzame ontwikkeling die Eurostat heeft opgesteld, te gebruiken om zijn voorstellen voor herziening van de EUSDS beter te onderbouwen – onder meer voor de opvolging van prioritaire niet-duurzame trends, hun interrelaties en de beleidsalternatieven in dit verband
7. Effectbeoordelingen vormen in theorie een belangrijk instrument om tot een beter onderbouwd, geïntegreerd en transparant EU-beleid te komen, maar laten in de praktijk vaak te wensen over. Ze houden niet steeds rekening met alle aspecten van duurzame ontwikkeling. Een beter gecoördineerd proces voor het opstellen van effectbeoordelingen is vereist, en meer middelen voor kennisopbouw en monitoring
8. Het voorstel van de Commissie om de lidstaten nauwer bij het proces te betrekken en hun duurzame-ontwikkelingsbeleid te coördineren met dat van de EU is positief. Het kan leiden tot een coherenter en effectiever beleid. Het mag evenwel niet inhouden dat de Commissie zijn verantwoordelijkheid afschuift naar de lidstaten
9. Een "peer review" van de nationale strategieën duurzame ontwikkeling in de EU kan nuttige resultaten opleveren, mits het niet tot een vrijblijvende oefening beperkt blijft. Het zou nuttig zijn deze vergelijkende aanpak in samenhang te zien met de review van de Nationale Hervormingsprogramma's van de lidstaten
10. De Europese instellingen zijn voornamelijk sectoraal, en niet horizontaal, gestructureerd. Dit is niet bevorderlijk voor het *ownership* van de EUSDS in die instellingen. Zowel op het niveau van de Raad als van de Commissie is een betere institutionele omkadering voor duurzame ontwikkeling nodig
11. Naast de verschillende overheden moeten ook de maatschappelijke actoren hun verantwoordelijkheid opnemen in het proces van duurzame ontwikkeling. Het politieke *ownership* van de EUSDS staat

immers in wisselwerking met de betrokkenheid en inbreng van de *civil society*. Het is dan ook positief dat de Commissie met de stakeholders wil overleggen over de uitvoering van de EUSDS. Dit mag echter geen vrijblijvend proces worden. Het moet duidelijk zijn hoe met de standpunten van de stakeholders rekening wordt gehouden

12. Om de Europese burger nauwer bij het duurzame-ontwikkelingsbeleid te betrekken, is het absoluut nodig de vernieuwde EUSDS coherent en transparant weer te geven in één document. Hierbij dient de strategie ook concreet vertaald te worden als een project van leven, werken, wonen, consumeren en ons verplaatsen, zodat iedereen begrijpt voor welke keuzes niet alleen de overheid, maar ook de verschillende actoren en de burgers in onze samenleving staan
13. De Commissie wil eerst de huidige doelstellingen halen vooraleer nieuwe, ambitieuzer doelstellingen voor een duurzame-ontwikkelingsbeleid naar voren te schuiven. Dit is begrijpelijk, maar die pragmatische aanpak dient wel verruimd in domeinen waar de huidige doelstellingen en actieplannen te weinig precies en ambitieus zijn, zoals dat van het duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen
14. In zijn voorstel voor een vernieuwde EUSDS somt de Commissie verschillende doelstellingen en maatregelen uit sectorale en deelstrategieën op. Het komt erop aan deze elementen te integreren in een overkoepelend kader, en daarbij mogelijke interacties te duiden, maatregelen op elkaar af te stemmen en prioriteiten te bepalen. Hierbij zou de lijst van doelstellingen en maatregelen aangevuld kunnen worden met gegevens of voorstellen voor beleidsinstrumenten, verantwoordelijkheden, timing en financiële omkadering voor de uitvoering van de verschillende maatregelen
15. Er is voldoende aandacht nodig voor mogelijke spanningsvelden tussen de externe en de interne dimensie van de EUSDS. We moeten erover waken dat duurzame ontwikkeling in Europa niet leidt tot ecologische en sociale dumping in economisch minder ontwikkelde landen

Situering van het advies

- [a] “De EU-strategie voor duurzame ontwikkeling (wordt) aan het begin van ieder Commissiemandaat aan een diepgaande evaluatie onderworpen”. Dit stond te lezen in het document van de Europese Commissie dat in 2001 aan de basis lag van de EUSDS (COM(2001)264). De nieuwe Commissie Barroso dient dan ook een herziening van de strategie voor te stellen aan de Europese Raad. Die herziening werd voorbereid door een in 2004 georganiseerde openbare raadpleging. In dat kader publiceerde de FRDO een eerste advies over de EUSDS-herziening¹, op vraag van staatssecretaris voor duurzame ontwikkeling Els Van Weert.
- [b] Na de raadpleging volgde een aanzet tot de herziening van de EUSDS in de vorm van een aantal documenten van de Commissie. Zo werd op 9 februari 2005 een mededeling gepubliceerd “Herziening 2005 van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling: eerste balans en krachtlijnen voor de toekomst” (COM2005)37). Op 25 mei volgde een mededeling “Ontwerpverklaring inzake richtlijnen voor duurzame ontwikkeling” (COM(2005)218. Deze richtlijnen werden goedgekeurd door de Europese Raad van 16 en 17 juni 2005). Op 13 december 2005 tenslotte verscheen de mededeling “Herziening van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling, een actieplatform” (COM(2005)658).
- [c] De EUSDS-herziening staat begin 2006 op de agenda van verschillende raden: Milieu, Energie, Vervoer, Ecofin ... Op basis van hun conclusies en van de mededelingen van de Commissie zal een ad hoc groep “Friends of the Presidency” een voorstel voor een vernieuwde EUSDS formuleren waarover de Europese Raad van juni 2006 zich zal uitspreken. Met het oog op het bepalen van het Belgische standpunt terzake vroeg de eerste minister de FRDO om advies, in een brief van 24 februari 2006.

¹ FRDO 2004a09 van oktober 2004

- [d] Dit tweede advies² bouwt verder op het eerste advies van de FRDO over de herziening van de Europese Strategie duurzame ontwikkeling. Meer bepaald bekijkt het in hoeverre de vermelde documenten die sinds het eerste advies door de Commissie en de Raad gepubliceerd werden, beantwoorden aan de in het eerste advies geformuleerde bedenkingen en aanbevelingen. Op basis van die analyse formuleert de FRDO dan een voorstel voor aanvulling of bijsturing van de door de Commissie voorgestelde EUSDS.

Beoordeling van de door de Commissie voorgestelde strategie

Coördinatie EUSDS en Lissabon voor een coherenter Europees beleid

- [1] De Europese grondwet stelt expliciet dat de Unie zich inzet “voor de duurzame ontwikkeling van Europa”³. Om die doelstelling te bereiken, beschikt de EU over een strategie voor duurzame ontwikkeling (EUSDS), goedgekeurd door de Europese raad van Göteborg in 2001. Daarnaast is er in de Unie nog een andere strategie die zich in het duurzame-ontwikkelingskader inschrijft: de Lissabonstrategie, afgelopen jaar zowel inhoudelijk als procesmatig vernieuwd, die als “strategie voor groei en werkgelegenheid” van groot belang is voor de Unie.
- [2] De EUSDS en Lissabon hebben naast de finale doelstelling ook de driedimensionele aanpak van duurzame ontwikkeling gemeen (met weliswaar een verschillende klemtoon op de economische, sociale en ecologische component). Als overkoepelende en transversale strategieën behandelen ze een aantal identieke thema's: energie, klimaat, mobiliteit, vergrijzing ... Het is dan ook van groot belang dat dit op een coherente manier gebeurt, en dat beide strategieën gecoördineerd worden in het beleidsproces van de Europese Unie.⁴
- [3] De FRDO heeft er in verschillende recente adviezen⁵ op gewezen dat die coördinatie tekort schiet: de EUSDS- en Lissabon-processen functioneren te los van elkaar in de Europese instellingen. Er is te weinig aandacht voor de mogelijke synergieën tussen beide benaderingen, en er wordt zelden melding gemaakt van bestaande en potentiële spanningsvelden tussen de EUSDS- en de Lissabonstrategie. De beleidskeuzes en afwegingen (“trade-offs”) die op dit vlak gemaakt worden, zijn vaak onduidelijk en weinig transparant.⁶
- [4] In het officiële *discours* van de Europese instellingen stelt dit probleem zich niet: de Lissabon- en Göteborgstrategie worden voorgesteld als complementaire benaderingen, die evenwel gebruik maken van verschillende instrumenten en er een andere tijdshorizon op nahouden.⁷ De FRDO is van mening dat dit een positieve beleidsintentie vormt, maar dat dit principe nog lang geen beleidsrealiteit is in de Europese Unie. Een voorbeeld daarvan is de Europese Raad van 16 en 17

² Gevraagd door eerste minister Guy Verhofstadt in een brief aan de FRDO dd 24 februari 2006

³ Europese grondwet deel 1, Titel I, artikel 3

⁴ In dit verband stelt de Europese Raad van 23/24 maart 2006 over de tijdens de Lentetop 2005 overeengekomen herziening van de Lissabon-strategie: “It agreed to refocus priorities on jobs and growth coherent with the Sustainable Development Strategy, ...” Presidency Conclusions 7775/06 § 4

⁵ 2004a09 over de EUSDS, 2005a07 over het Nationaal HervormingsProgramma en 2006a01 over de Europese strategie natuurlijke hulpbronnen. Alle FRDO-adviezen zijn te raadplegen op www.frdo.be

⁶ Een ruimere analyse van synergieën en spanningsvelden tussen de EUSDS- en Lissabon-benaderingen is te vinden in de in vorige voetnoot vermelde adviezen: 2004a09 (§§16-23), 2005a07 (§§ 1-14)

⁷ Zie bv. de mededeling van de Commissie aan de Lentetop van afgelopen jaar: COM (2005)24 van 2/2/2005 “Mededeling aan de Europese Voorjaarsraad : Samen werken aan werkgelegenheid en groei – een nieuwe start voor de Lissabon-strategie”, p 5 : “De Lissabon-strategie is een essentieel onderdeel van de overkoepelende doelstelling van duurzame ontwikkeling die in het Verdrag beschreven wordt: de welvaart en levensomstandigheden voor deze en toekomstige generaties op duurzame wijze verbeteren. Zowel de Lissabon-strategie als de strategie voor duurzame ontwikkeling dragen bij aan de verwezenlijking van deze doelstelling. Beide strategieën versterken elkaar en richten zich op complementaire maatregelen, maar ze maken gebruik van verschillende instrumenten en kennen verschillende tijdsplannen.”

juni 2005, die in zijn besluiten stelt “dat hij belang hecht aan duurzame ontwikkeling als elementair beginsel dat alle beleid en maatregelen van de Unie beheerst”, maar zowel de “Geïntegreerde richtsnoeren voor groei en werkgelegenheid 2005-2008” als de “Richtsnoeren voor duurzame ontwikkeling” goedkeurt zonder de samenhang en interacties tussen beide te onderstrepen en te verduidelijken.⁸

- [5] Er zijn evenwel ook een aantal voorbeelden te noemen van een aanzet tot een meer geïntegreerd Europees beleid. Zo bekijkt de Commissie in zijn recente voorstellen voor een Europese energiepolitiek de Lissabon-doelstellingen en duurzame-ontwikkelingsobjectieven in eenzelfde beleidskader, dat erop gericht is “duurzame ontwikkeling, concurrentievermogen en een continue energievoorziening met elkaar in evenwicht te brengen”⁹. De Europese Raad van 23/24 maart 2006 vroeg in dezelfde zin om “een energiebeleid voor Europa dat gericht is op een doeltreffend communautair beleid, samenhangend optreden van de lidstaten en consistentie van de maatregelen op de verschillende beleidsterreinen, en dat in een uitgebalanceerde vorm de drie doelstellingen voorzieningscontinuïteit, concurrentievermogen en milieuduurzaamheid verwezenlijkt.”¹⁰
- [6] Als deze verklaringen daadwerkelijk omgezet worden in beleidsdaden, kan dit tot een meer geïntegreerde Europese energiepolitiek leiden. De FRDO wijst er evenwel op dat de sociale dimensie nog ontbreekt in het recente Groenboek over Energie: de Commissie dient ook de (positieve en negatieve) sociale impact van zijn energiepolitiek te verrekenen, zowel waar het gaat om de prijs van en de toegang tot energiediensten, de werkgelegenheid in de sector en de aspecten van veiligheid en gezondheid.
- [7] Een geïntegreerde benadering van Lissabon- en EUSDS-doelstellingen is ook noodzakelijk op het niveau van de lidstaten. De FRDO wees daar recent nog op in zijn advies over het Nationale Hervormingsprogramma : “Ook waar het gaat om de Lissabon-aanpak in België, en met name het nationale hervormingsprogramma (NHP) dat op basis van de geïntegreerde richtsnoeren opgesteld zal worden, pleit de FRDO voor coherentie met de duurzame-ontwikkelingsbenadering in ons land. Op die manier kan men tot een beleid komen met zowel een economische, sociale als ecologische dimensie, dat in verschillende domeinen en sectoren gecoördineerd verloopt.”¹¹
- [8] De FRDO meent dat het Nationale Hervormingsprogramma 2005-2008 van België, dat in november 2005 gepubliceerd werd, te weinig rekening houdt met die vraag naar coherentie met de duurzame-ontwikkelingsbenadering. Er wordt wel verwezen naar het duurzaam gebruik van hulpbronnen en synergieën tussen milieubescherming en groei, maar het programma vermeldt enkel algemene en reeds bestaande actiepunten op dit vlak¹². De Commissie haalt ze dan ook niet aan in zijn lijst van “goede voorbeelden” voor de Lissabon-aanpak door de lidstaten.¹³
- [9] Om processen als de EUSDS en Lissabon beter te coördineren is het belangrijk ze samen te bekijken en te evalueren. Daarom heeft de FRDO er steeds voor gepleit “dat ons land expliciet de

⁸ Conclusies van het voorzitterschap, 10255/05 van 18/7/2005 § 8, geciteerd in FRDO 2005a07 § 5

⁹ COM (2006)105 van 8/3/2006 “Een Europese strategie voor duurzame, concurrerende en continu geleverde energie voor Europa”

¹⁰ Conclusies van het voorzitterschap 7775/06 § 44

¹¹ 2005a07 van augustus 2005, § 15

¹² Cf inleiding spoor 6 en 2.5. De doelstelling van een jaarlijkse algemene toename van energie-efficiëntie van 1% werd in een FRDO-advies als een *relatieve minimumwaarde* omschreven: “de FRDO denkt dat het mogelijk is om nog ambitieuzere streefwaarden te bepalen en tegelijk de drie pijlers van de duurzame ontwikkeling te respecteren en rekening te houden met de verschillende potentiëlen van de Lidstaten.” (Advies inzake het voorstel voor een Europese richtlijn betreffende de energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten, 2004a10 § 20)

¹³ Bijlage bij het Jaarlijks Voortgangsverslag 2006 over groei en werkgelegenheid:

http://europa.eu.int/growthandjobs/pdf/2006_annual_report_appendix_en.pdf. In zijn opvolging van het FRDO-advies tijdens de algemene vergadering van 1 februari jl. meldde de vertegenwoordiger van de eerste minister in verband met de actiepunten op het vlak van synergieën tussen groei en milieu: “Het kan mogelijk onze ambitie zijn om in het volgende verslag van de Commissie geciteerd te worden onder de « betere praktijken ».” (zie opvolging adviezen 2005 op de website van de FRDO: http://www.frdo.be/nl/pubnl/adviezen/opv_adv/2005opv_Verhofstadt.pdf)

koppeling zou verdedigen van de EUSDS en de Lissabon-review".¹⁴ Een gemeenschappelijke monitoring van beide processen tijdens de jaarlijkse Lentetop van de Europese Unie biedt daarvoor in principe de beste garantie. Een alternatief is een aparte evaluatie van de EUSDS tijdens de juni-top, indien er dan effectief meer aandacht besteed wordt aan deze strategie en aan de coördinatie met de Lissabon-strategie. De FRDO is hoe dan ook van mening dat de EUSDS jaarlijks dient opgevolgd te worden. Het voorstel van de Commissie voor een tweejaarlijkse voortgangsrapport van de Commissie als basis voor een discussie in de Europese Raad¹⁵ houdt immers in dat de monitoring van de EUSDS beperkt en "gedefaseerd" wordt ten opzichte van het Lissabon-proces.

De wisselwerking tussen economische, ecologische en sociale performantie

- [10] De Commissie Barroso stelt in zijn mededeling van december 2005 over de herziene EUSDS niet alleen een beperkter opvolging in de tijd, maar ook een meer vrijblijvende inbreng van de lidstaten voor in vergelijking met het Lissabon-proces.¹⁶ Dit terwijl de Commissie begin vorig jaar nog pleitte voor een *"versterkt rapportagemechanisme, dat de nadruk zal leggen op de verwezenlijking van de strategiedoelstellingen op de korte en de middellange termijn"*.¹⁷ Dit lijkt er op te wijzen dat deze Commissie de Lissabon-strategie als prioritair ziet ten opzichte van de EUSDS, wat trouwens expliciet vermeld staat in zijn "Strategische doelstellingen 2005-2009": *"De dringendste problemen waarmee Europa vandaag wordt geconfronteerd zijn zonder twijfel groei en werkgelegenheid. Goede economische resultaten en een dynamische groei vormen de hoeksteen van het oorspronkelijke Europese model van sociale solidariteit en duurzaamheid. De eerste prioriteit vandaag is in Europa een duurzame dynamische groei te herstellen in overeenstemming met de strategie van Lissabon."*¹⁸
- [11] Die prioriteit werd door Commissievoorzitter Barroso beeldend verwoord in zijn speech over de vernieuwde Lissabonstrategie voor het Europees Parlement: *"It is as if I have three children – the economy, our social agenda, and the environment. Like any modern father – if one of my children is sick, I am ready to drop everything and focus on him until he is back to health. That is normal and responsible. But that does not mean I love the others any less!"*¹⁹ De FRDO besluit evenwel uit de analyse van de niet-duurzame trends die de Commissie zelf publiceerde²⁰ dat alle genoemde kinderen ziek zijn en een verzorging nodig hebben die aandacht heeft voor de wisselwerking tussen de symptomen en de remedies.
- [12] De FRDO wees reeds op het belang van die wisselwerking tussen economische, sociale en ecologische performantie in zijn eerste advies over de EUSDS: *"Economische performantie kan voor de nodige middelen zorgen om een sociaal- en milieubeleid te voeren, maar omgekeerd kunnen milieubekommernissen een belangrijke economische impuls vormen. Vanuit deze visie is het Nederlandse voorzitterschap van de EU (tweede helft van 2004) een campagne gestart rond*

¹⁴ FRDO 2005a01 over de jaarlijkse evaluatie van het federale beleid duurzame ontwikkeling § 23, FRDO 2005a07 over het Nationaal HervormingsProgramma § 11

¹⁵ Cf COM(2005) 658 van 13.12.2005 "Herziening van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling - een actieplatform" 3.1. Toeval of niet, maar in de besluiten van de Lentetop 2006 over de vernieuwde Lissabon-strategie wordt nergens verwezen naar de EUSDS en zijn nakende herziening.

¹⁶ COM(2005) 658 (13/12/2005). Zie verder §§ 26 en volgende voor het aspect governance en verticale integratie.

¹⁷ COM (2005)37 van 9/2/2005

¹⁸ COM (2005)12 van 26/1/2005, p 4. De FRDO merkt hierbij op dat de Lissabon-strategie sinds zijn herziening zelf ook andere klemtonen legt: de Lentetop 2006 herhaalt de beslissing van de Lentetop 2005 "om, in samenhang met de strategie voor duurzame ontwikkeling, de prioriteit te verleggen naar werkgelegenheid en groei" (§ 4 Conclusies voorzitterschap), terwijl de Lentetop 2000 de doelstelling van Lissabon nog omschreef als: *"de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te worden die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang"*. (§ 5 Conclusies voorzitterschap)

¹⁹ "Working together for growth and jobs: a new start for the Lisbon Strategy", speech José Manuel Barroso voor het Europees Parlement op 2 februari 2005:

<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/67&format=HTML&aged=0&language=FR&guiLanguage=en>

²⁰ COM (2005)37 van 9/2/2005: "The 2005 Review of the EU Sustainable Development Strategy: Initial Stocktaking and Future Orientations"

eco-efficiënte innovatie. De kernvraag hierbij is hoe vernieuwingen op het vlak van milieutechnologie kunnen bijdragen tot de realisatie van de economische en sociale doelstellingen van Lissabon. (...) Daarnaast vormt het milieu ook een economische opportuniteit in die zin dat ecologische leefbaarheid samenhangt met economische leefbaarheid in diverse sectoren, bijvoorbeeld toerisme en vrijetijdsbesteding, landbouw en visserij.”²¹

- [13] Eco-efficiënte innovatie leidt door het samengaan van economische, sociale en ecologische performantie tot een duurzamer productie. Die ontwikkeling aan de aanbodzijde staat in wisselwerking met evoluties op het vlak van de vraag, met name met het streven naar duurzamer consumptiepatronen. In dit verband vroeg de FRDO in zijn eerste advies over de EUSDS het thema “duurzame productie en consumptie” meer te beklemtonen door het binnen de zes bestaande thema’s als een transversale prioritaire doelstelling uit te werken.²²
- [14] De FRDO is dan ook verheugd dat de Europese Raad van 23 en 24 maart 2006 naast eco-innovatie en milieutechnologie ook duurzamer productie- en consumptiepatronen expliciet vermeldt als actiepunt: “*nadenken over specifieke acties die in de EU en wereldwijd duurzamer consumptie- en productiepatronen tot stand kunnen brengen, zoals de opstelling van een EU-actieplan inzake duurzame consumptie en productie, en groene overheidsopdrachten stimuleren, onder meer door milieucriteria en milieuprestatiedoelstellingen te bevorderen door zo spoedig mogelijk het voorstel voor een richtlijn inzake de bevordering van schone voertuigen voor wegvervoer te bespreken en door vooruitgang te boeken met de verwezenlijking van een ambitieus Europees bronspecifiek beleid*”²³
- [15] Een beleid gericht op duurzamer productie- en consumptiepatronen is een absolute vereiste om economische groei te ontkoppelen van hulpbronnenverbruik en milieuvervuiling. De FRDO bracht over deze problematiek onlangs een advies uit op Europees vlak²⁴, en zal zich later dit jaar uitspreken over ont koppeling op nationaal vlak.²⁵ In dit advies vroeg de FRDO om naast de economische en ecologische ook de sociale dimensie te bekijken van duurzaam produceren en consumeren, en verwees hierbij naar de geïntegreerde benadering van die dimensies in het derde federaal rapport duurzame ontwikkeling.²⁶
- [16] In het in vorige paragraaf vermelde advies wees de FRDO ook op de positieve impact die een hulpbronnen- en ont koppelingsbeleid kan hebben op de groei en de werkgelegenheid, met verwijzing naar een rapport van het Europese Milieu Agentschap hierover: “*... A coherent policy response can bring about many positive economic effects. Large investments in environmental protection have helped to create around two million jobs in the European eco-industry. (...) Increasing the efficiency of resource use in sectors with high materials and energy costs will directly increase the global competitiveness of European industries. Emphasis on material and energy efficiency can also help to reduce unemployment, because economic restructuring and cost-saving strategies traditionally target the labour force first (...)*”²⁷
- [17] Wat de relatie tussen milieupolitiek en werkgelegenheid betreft, publiceerde de Commissie een interessant werkdocument: “On the links between employment policies and environmental policies”.

²¹ FRDO 2004a09 van 29 oktober 2004, §§ 25-26

²² Cf 2004a09 § 52. De huidige zes prioritaire thema’s van de EUSDS zijn klimaatverandering, volksgezondheid, armoede en sociale uitsluiting, vergrijzing, beheer van natuurlijke hulpbronnen en mobiliteit/transport.

²³ Europese Raad - Conclusies van het voorzitterschap - 23/24 maart 2006 - § 76

²⁴ 2006a01 van februari 2006: Advies over de thematische strategie natuurlijke hulpbronnen van de Europese Unie

²⁵ Cf actie 15 van het federaal plan duurzame ontwikkeling 2004-2008 en adviesvraag Staatssecretaris Van Weert

²⁶ Derde federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling “Ontwikkeling begrijpen en sturen”, december 2005, p 57. In dit rapport bekijkt de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau ook de druk van consumptie- en productiepatronen op de gezondheid (2.2.2), en de impact van demografische factoren (o.a. de vergrijzing)

²⁷ FRDO 2006a01 § 17, met verwijzing naar EEA “Sustainable use and management of natural resources” (EEA Report No 9/2005), p 7. De Europese Raad van 22 maart 2005 onderstreepte eveneens de bijdrage van een milieubeleid aan de groei en werkgelegenheid in de EU (§ 19)

²⁸ De studie besluit : “*there is no evidence that environment policy is a job-killer overall but instead it seems to have a neutral or even mildly positive impact on the overall number of jobs. This is especially true if environmental policy is well designed and hence is cost-efficient. Some environmental policies may be particularly favourable from the point-of-view of employment policies: for example, policies to promote environmental innovation or environmental tax reform.*”

- [18] Ook de werkgroep Strategieën van de EEAC²⁹ legt in een recent *statement* over de EUSDS-review het verband tussen een ontkoppelingsbeleid en de competitiviteit van onze Europese economie. Het *statement* suggereert zelfs een zevende prioritair thema toe te voegen aan de EUSDS, namelijk “langetermijncompetitiviteit”. De FRDO is niet overtuigd van het nut nog een thema toe te voegen, maar meent wel dat het hier om een belangrijke invalshoek gaat die in de bestaande thema’s meer aan bod dient te komen, zoals en in relatie met de in § 12 vermelde invalshoek “duurzame productie en consumptie”. Dit kan bijdragen tot de in §§ 1 - 7 bepleitte coördinatie van de EUSDS en de Lissabon-strategie.

Indicatoren en effectbeoordeling als instrumenten van beleidsintegratie

- [19] Voor de monitoring en follow-up van zowel de EUSDS als de Lissabonstrategie is het essentieel over indicatoren te beschikken, waarmee men de feitelijke situatie en het gevoerde beleid kan evalueren. De Commissie stelt in zijn jongste mededeling over de EUSDS-herziening dat de monitoring van de strategie (via het voorgestelde tweejaarlijkse voortgangsrapport) moet gebaseerd worden “op de indicatoren voor duurzame ontwikkeling die met medewerking van nationale experts zijn opgesteld en in februari 2005 door de Commissie zijn goedgekeurd”³⁰.
- [20] Het gaat hier om de lijst van indicatoren voor duurzame ontwikkeling (SDI) die door een internationale werkgroep binnen Eurostat is uitgewerkt. De FRDO wees reeds op het belang van dit initiatief³¹, onder meer omdat het aandacht heeft voor de wisselwerkingen tussen de indicatoren, wat van groot belang is om tot een beleidsintegratie te komen op het vlak van duurzame ontwikkeling. De FRDO vindt de intentie deze indicatoren als basis te gebruiken voor de monitoring van de EUSDS dan ook positief, en stelt voor ze nu reeds te gebruiken om de herziening van de strategie beter te onderbouwen – onder meer voor de opvolging van prioritaire niet-duurzame trends, hun interrelaties en de beleidsopties in dit verband.³²
- [21] In zijn mededeling van februari 2005 over de EUSDS-herziening verduidelijkte de Commissie dat de indicatoren voor duurzame ontwikkeling “*onder meer zullen voortbouwen op de diverse indicatoren die werden ontwikkeld in het kader van de sectorale beleidsprocessen en op de reeks structurele indicatoren waarin deze al werden gebundeld en waarmee werd toegezien op de vooruitgang bij de*

²⁸ SEC (2005)1530 van 17 november 2005, p 18

²⁹ European Environmental and Sustainable Development Advisory Councils: Europese koepelorganisatie waarvan FRDO lid is. Zie site <http://www.eeac-net.org/> voor het statement “*Getting it straight and keeping up the pressure. A dialogue paper*”

³⁰ COM(2005) 658 van 13.12.2005 “Herziening van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling - een actieplatform”, 3.1, met verwijzing naar SEC(2005) 161 van 9/2/2005 “Communication from Mr Almunia. Sustainable Development Indicators to monitor the implementation of the EU Sustainable Development Strategy” http://europa.eu.int/comm/sustainable/docs/Indicators_SEC_2005_0161_F_EN.pdf

en het rapport “Maatstaven voor het meten van de vorderingen naar een meer duurzaam Europa – Indicatoren voor de Europese Unie met betrekking tot duurzame ontwikkeling”, Europese Commissie, Eurostat 2005 (ISBN 92-894-9768-8)

³¹ FRDO 2004a09 § 36, 2005a01 § 33

³² Zie verder § 45. De Europese Raad van december 2005 stelde in dit verband: “*The European Council looks forward to adopting in June 2006 an ambitious and comprehensive strategy, comprising targets, indicators and an effective monitoring procedure; which should integrate the internal and external dimensions and be based on a positive long-term vision, bringing together the Community’s sustainable development priorities and objectives in a clear, coherent strategy that can be communicated simply and effectively to citizens.*” (Conclusies van het voorzitterschap, 15914/1/05 REV1 van 17 december 2005, 13., eigen onderstreping)

*verwezenlijking van de Lissabon-doelstellingen.*³³ De FRDO meent in dit verband dat het omgekeerd ook nodig is dat de lijst van structurele indicatoren rekening houdt met het werk dat rond de SDI is geleverd.

- [22] Voor een gemeenschappelijke monitoring van de EUSDS- en Lissabon-processen (zoals bepleit in § 9) zijn de huidige veertien structurele indicatoren immers onvoldoende. De FRDO heeft in verschillende adviezen onderstreept dat de structurele indicatoren, waarop de Commissie zich baseert voor zijn voortgangsverslag aan de Europese Lenteraad, geen evenwichtig beeld geven van de vorderingen van de Unie op het vlak van duurzame ontwikkeling.³⁴ De Europese Raad deelde in december 2003 die visie op de structurele indicatoren: *“Er moet ook vooruitgang worden geboekt bij het versterken van het evenwicht van de indicatoren overeenkomstig de prioriteiten van de strategie voor duurzame ontwikkeling van de EU en het zesde milieuactieprogramma. Er zouden zo spoedig mogelijk, en zeker bij de volgende herziening van de strategie voor duurzame ontwikkeling van de EU (verwacht in 2004), indicatoren inzake biodiversiteit en gezondheid moeten worden opgenomen.”*³⁵
- [23] De Commissie onderstreept in zijn verschillende mededelingen over de EUSDS-herziening het belang van de procedure van effectbeoordeling (*impact assessment*) voor een beleidsintegratie gericht op duurzame ontwikkeling. In zijn mededeling van december 2005 schrijft hij dat effectbeoordeling: *“beleidsmakers in staat stelt de beste opties te identificeren, gebaseerd op een evenwichtige beoordeling van de waarschijnlijke economische, sociale en milieueffecten en onderlinge links en compromissen, rekening houdende met de mening van alle betrokkenen. (...) Dit bevordert allemaal de integratie van verschillend beleid en dat leidt tot coherenter besluiten en betere inachtneming van de wijze waarop resultaten kunnen worden bereikt die duurzamer zijn, terwijl win-winsituaties worden benut, en effecten en compromissen worden geïdentificeerd binnen de EU en internationaal.”*³⁶
- [24] Ook de FRDO wees reeds in verschillende adviezen³⁷ op het belang van effectbeoordeling als instrument om een beleid beter te onderbouwen en te integreren, en zo bij te dragen tot het transversale karakter van duurzame ontwikkeling. De FRDO waardeert dan ook dat de EU de voorbije jaren een effectbeoordeling heeft uitgewerkt voor zijn beleidsinitiatieven, en vraagt die procedure verder te optimaliseren. In zijn advies over het Nationale Hervormingsprogramma stelde hij in dit verband: *“Momenteel zijn de effectbeoordelingen van de Commissie immers weinig transparant, te ongelijk van kwaliteit en bieden ze vaak nog geen voldoende geïntegreerde benadering. Verder dient men ermee rekening te houden dat bepaalde aspecten van duurzame ontwikkeling moeilijk te kwantificeren zijn (bv. de waarde van biodiversiteit) en daardoor soms te weinig in aanmerking worden genomen bij effectbeoordelingen.”*³⁸
- [25] Deze stelling is onder meer gebaseerd op een analyse van de *“preliminary impact assessments”* die de FRDO uitvoerde voor zijn eerste advies over de herziening van de EUSDS. Ook ander onderzoek, zoals dat van de werkgroep *“Governance”* van de EEAC,³⁹ wijst op een aantal onevenwichten in de effectbeoordelingen van de Commissie vandaag. Zo worden langetermijn en niet-monetiseerbare effecten te weinig in rekening gebracht. In dit verband herinnert de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven er in een recent advies aan dat *“sommige ‘kosten’ niet of minder*

³³ COM(2005) 37 van 9/2/2005, 5.5

³⁴ Zie 2002a03 (16/4/2002): “Advies over indicatoren voor duurzame ontwikkeling”, § 2, 2004a09 (29/10/2004°/ Advies over de herziening van de Europese strategie duurzame ontwikkeling”, §§ 33-36,

³⁵ Besluiten van de Europese Raad 15875/03 van 8 december 2003, p.3, geciteerd in FRDO 2004a09 § 35. De Europese Raad van 23/24 maart 2006 kondigt opnieuw een structurele indicator voor biodiversiteit aan, maar ook *“een evaluatie van de milieu-structuurindicatoren (sic) om de milieudimensie van de Lissabonstrategie voor werkgelegenheid en groei beter en coherenter te bestrijken”* (Besluiten van de Europese Raad 7775/06 van 24 maart 2006)

³⁶ COM(2005) 658 van 13.12.2005, 3.2

³⁷ FRDO 2001a16 § 8, FRDO 2004a09 § 28, FRDO 2005a01 § 12, FRDO 2005a07 § 12-14

³⁸ FRDO 2005a07 van augustus 2005, § 13

³⁹ European Environmental and Sustainable Development Advisory Councils: zie voetnoot 25

gemakkelijk te meten zijn (bijvoorbeeld het effect van een wetsvoorstel op het vlak van volksgezondheid en milieu). Volgens de CRB is een kosten-batenanalyse een nuttig instrument, maar niet afdoende op alle beleidsterreinen en niet effectief voor alle gevolgen van wetgeving. Alle aspecten moeten opgenomen worden in de beoordeling en de drie pijlers moeten op een objectieve, neutrale en evenwichtige wijze beoordeeld worden.”⁴⁰

- [26] De FRDO vraagt de Europese instellingen dan ook alle aspecten van duurzame ontwikkeling te bekijken en het blikveld (de *scope*) van effectbeoordelingen niet te vernauwen. Effectbeoordelingen moeten transparant informatie aandragen over mogelijke keuzes en de gevolgen van beleidsopties, en niet impliciet reeds een bepaalde richting uitgaan: een goede effectbeoordeling houdt geen impliciete beleidskeuze in, maar verduidelijkt expliciet welke opties voorliggen ⁴¹.
- [27] In dit verband zou de Commissie zijn procedure voor het opstellen van effectbeoordelingen moeten herbekijken: de coördinatie tussen de verschillende Directoraten-Generaal, die elk verantwoordelijk zijn voor het opstellen van effectbeoordelingen in hun domein, laat duidelijk te wensen over. Een onafhankelijke kwaliteitscontrole door het Secretariaat-generaal van de Commissie en/of een externe instantie is dan ook een absolute vereiste, om na te gaan of de effectbeoordelingen wel adequaat zijn en beantwoorden aan de richtlijnen die de Commissie terzake opgesteld heeft⁴². Hiervoor dienen de nodige middelen vrijgemaakt te worden. Het effectbeoordelingsmechanisme zal immers geen resultaten opleveren wanneer niet voldoende geïnvesteerd wordt in capaciteitsopbouw voor de uitvoering, de ondersteuning (bijvoorbeeld via een “help desk”) en de monitoring van de procedure. ⁴³

Governance en ownership⁴⁴ - de EUSDS en het beleid van de lidstaten

- [28] Effectbeoordelingen kunnen in belangrijke mate bijdragen tot de horizontale integratie van het beleid, dit wil zeggen tot een gecoördineerde benadering in de verschillende beleidsdomeinen en sectoren. Daarnaast dient de EUSDS ook aandacht te hebben voor verticale beleidsintegratie: de coherentie tussen de EUSDS en het duurzame-ontwikkelingsbeleid van de lidstaten en hun regionale en lokale niveaus. Uit onderzoek blijkt immers dat we de sleutelthema’s van de EUSDS in de meeste nationale en regionale DO-strategieën terugvinden, waarbij vaak gerefereerd wordt naar doelstellingen of instrumenten die op Europees niveau vastgelegd worden. De FRDO vroeg dan ook in zijn eerste advies over de EUSDS om een betere coördinatie tussen de beleidsniveaus in

⁴⁰ CRB, Advies betreffende “betere regelgeving”, CRB 2005-1392 DEF van 21/12/2005:

<http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc05-1392.pdf>. De volledige passage over effectbeoordeling in het CRB-advies vindt u in bijlage 2 van dit advies.

⁴¹ Cf. ook “*A sound integrated assessment will clarify, and not conceal, political choices*”, vermeld in het statement van de EEAC werkgroep Governance “Impact assessment at EU level: achievements and prospects” (February 2006). FRDO haalde onlangs nog een voorbeeld aan van een vernauwde scope en een te beperkte analyse van mogelijke beleidsopties bij effectbeoordelingen in zijn advies over de thematische strategie natuurlijke hulpbronnen van de Europese Unie, 2006a01 § 21

⁴² Zie http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/impact/docs/SEC2005_791_IA_guidelines_main.pdf. Deze richtlijnen en zijn bijlagen werden in maart 2006 uitgebreid met een model voor de evaluatie van administratieve kosten van EU-regelgeving voor ondernemingen en andere betrokkenen. Volgens de Jaarlijkse beleidsstrategie 2007 van de Commissie is een externe evaluatie gepland “van de ervaring die de Commissie met effectbeoordeling heeft opgedaan” (COM (2006)122 van 14/3/2006, p 14

⁴³ In dit verband vroeg de FRDO in zijn jongste advies ter evaluatie van het federale beleid duurzame ontwikkeling: “dat er voldoende aandacht gaat naar kennisopbouw op het vlak van effectbeoordeling en dat er wordt toegezien op de kwaliteit ervan: een DOEB die niet accuraat uitgevoerd wordt door een gebrek aan knowhow, middelen of goodwill, dreigt immers de hele benadering te doen stranden in subjectivisme en formalisme.” 2005a01 § 12, met referentie naar zijn advies over het voorontwerp van het tweede federaal plan (2004a04 § 68) en zijn advies over de Europese strategie duurzame ontwikkeling (2004a09 § 29)

⁴⁴ In de teksten van de Commissie wordt deze Engelse term soms vertaald als “inbreng”, soms als “ondersteuning” of “betrokkenheid”

domeinen als het energie- en transportbeleid, de visserij en de landbouw. Een beleid dat niet complementair of zelfs inconsistent is, kan immers niet effectief zijn.⁴⁵

- [29] De FRDO is dan ook verheugd dat de Commissie in zijn jongste voorstel voor de EUSDS-herziening voor een coördinatie met het DO-beleid van de lidstaten pleit: *“De verschillende nationale strategieën en de Europese strategie moeten elkaar voor zover mogelijk wederzijds versterken, zodat het geheel meer is dan de som van de afzonderlijke delen. Derhalve wordt voorgesteld dat de lidstaten: - hun nationale strategieën voor zover nodig herzien in het licht van de EU-strategie en deze uiterlijk eind 2006 publiceren. De lidstaten worden aangespoord met name na te gaan op welke wijze het gebruik van hun nationale beleidsinstrumenten effectiever kan worden gemaakt en beter afgestemd op de maatregelen die op Europees niveau worden genomen of zijn voorgesteld (..)”*⁴⁶
- [30] De Commissie stelt verder voor een “peer review” van de nationale DO-strategieën te organiseren, om zo te komen tot na te volgen “goede praktijken”.⁴⁷ Hierbij kunnen zowel het European Sustainable Development Network, derde landen als het netwerk van nationale adviesraden voor duurzame ontwikkeling een rol spelen. De FRDO meent dat deze benadering nuttige resultaten kan opleveren, mits het niet tot een vrijblijvende oefening beperkt blijft.⁴⁸ Daarom had de FRDO in zijn eerste advies over de EUSDS-herziening niet alleen een gelijkaardig proces aanbevolen, maar er ook voor gepleit dat *“ter gelegenheid van de Lentetop, de lidstaten verslag zouden uitbrengen over (de implementatie van) hun duurzame-ontwikkelingsstrategie”*⁴⁹. In zijn advies over het Nationaal Hervormingsprogramma voor België vroeg hij meer specifiek een afstemming van dit Lissabon-programma met de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling.⁵⁰
- [31] De FRDO meent inderdaad dat de verslaggeving over de manier waarop de lidstaten de Lissabon-doelstellingen invullen (het Nationaal Hervormingsprogramma) in samenhang moet bekeken worden met de verslaggeving over de manier waarop de lidstaten hun duurzame-ontwikkelingsstrategie vorm geven in relatie met de EUSDS. Dit zou bijdragen tot de coherentie en efficiëntie van het beleid: beide verslagen vertrekken immers van duurzame ontwikkeling als finale doelstelling, hebben verschillende thema’s gemeen (energie, landbouw, mobiliteit, klimaat ...), doen een beroep op identieke maatregelen en instrumenten⁵¹ en hebben dezelfde procesobjectieven waar het gaat om coördinatie van nationaal en EU-beleid, samenwerking tussen lidstaten, identificeren van *best practices*. De FRDO vraagt daarom, conform zijn pleidooi voor een betere

⁴⁵ FRDO 2004a09 § 41 met verwijzing naar het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité: NAT/229 – CESE 661/2004 (28/4/2004): “Assessing the EU sustainable development strategy – exploratory opinion”, 5.3

⁴⁶ COM(2005) 658 van 13.12.2005, 3.1

⁴⁷ Ondertussen publiceerde de Commissie een gids voor dergelijke peer reviews: “A guidebook for peer reviews of national sustainable development strategies” (februari 2006). Daarin maakt de Commissie een interessant onderscheid tussen een review van (een deel van) de DO-strategie van een lidstaat door een aantal andere lidstaten enerzijds, en de review van de manier waarop een specifiek DO-thema in alle lidstaten aangepakt wordt.

⁴⁸ Dit risico is niet denkbeeldig. Zo heeft de peer review van de Franse DO-strategie (februari 2005) nog maar weinig opgeleverd, schrijft de Franse DO-adviesraad (Conseil National du Développement Durable, Avis 2006-09 sur « *La communication de la Commission européenne relative à la révision de la stratégie européenne de développement durable* », mars 2006, § 7 : « Le CNDD souhaite affirmer combien la méthode de revue par les pays pairs lui paraît positive et à encourager. Il souhaite néanmoins indiquer également que ses apports ne peuvent se mesurer que si les recommandations formulées à l’issue de tels processus deviennent effectives. Des engagements à ce sujet doivent être pris au niveau communautaire. A cet égard, il signale que la présence à part égale des différents acteurs dont la société civile et les collectivités territoriales est décisive, que les réponses apportées par les membres du CNDD présents dans l’initiative française ont fortement éclairé les questions posées par les pays pairs, et enfin que le processus auquel il a participé a produit des recommandations intéressantes, mais en revanche les suites nationales ou internationales données depuis février 2005 à ces recommandations ne sont pas connues à ce jour. »

⁴⁹ 2004a09 § 41 en 42, met verwijzing naar het in voetnoot 45 vermeldde EESC-advies

⁵⁰ 2005a07 § 17

⁵¹ In zijn recente advies over de thematische strategie natuurlijke hulpbronnen wees de FRDO er op dat een aantal maatregelen voor een duurzamer gebruik van natuurlijke hulpbronnen reeds vermeld staan in de lijst van mogelijke maatregelen die de Commissie op nationaal vlak voorstelt voor de Nationale Hervormingsprogramma’s: zie 2006a01 § 27

coördinatie tussen de EUSDS en het Lissabon-proces en een adequate monitoring van de EUSDS⁵², voor de verslaggeving over de implementatie door de lidstaten van hun duurzame-ontwikkelingsbeleid op termijn een gelijkaardig statuut en monitoring te voorzien als voor de Nationale Hervormingsprogramma's, en beide op een gecoördineerde manier op te volgen in het beleidsproces.

- [32] Het voorstel van de Commissie voor meer verticale integratie kan de lidstaten nauwer bij het proces betrekken, en dat is ongetwijfeld positief. Het grotere *ownership* van en de responsabilisering voor de EUSDS bij de lidstaten mag echter niet inhouden dat de Europese instellingen hun verantwoordelijkheid terzake afschuiven. De FRDO waarschuwde in een recent advies over de thematische strategie natuurlijke hulpbronnen voor een tendens waarbij de Commissie de concretisering van de strategie in belangrijke mate doorschuift naar de lidstaten: *“Daar zijn een aantal argumenten voor, die de Commissie toelicht in zijn mededeling en effectbeoordeling. Hij maakt echter geen melding van de nadelen en risico's die verbonden zijn aan een dergelijke benadering. Of de strategie al dan niet ingevuld wordt, en op welke manier, hangt immers af van de goodwill van de lidstaten, en het is niet denkbeeldig dat maatregelen achterwege blijven wanneer de problematiek in bepaalde landen niet tot de politieke prioriteiten behoort, of wanneer de lidstaat oordeelt dat bepaalde initiatieven (bv op fiscaal vlak) zijn Europese concurrentiepositie zouden verzwakken.”*⁵³ In deze situatie zou men zelfs vanuit het subsidiariteitsprincipe een optreden op EU-niveau kunnen argumenteren, vermits subsidiariteit in twee richtingen werkt: wanneer de lidstaten de beleidsdoelstellingen niet voldoende kunnen realiseren, is een optreden op Gemeenschapsniveau aangewezen.⁵⁴
- [33] De FRDO meent dan ook dat een beleid nodig is waarbij alle niveaus hun verantwoordelijkheid opnemen en een inbreng hebben. Hiertoe kan men gebruik maken van methodes als de “open methode voor coördinatie” en van instrumenten als conventies en driepartijencontracten voor lokale besturen. In al deze gevallen gaat het om een benadering waarbij infracommunautaire niveaus (landen, regio's, steden) in hun specifieke context een eigen beleid kunnen uitwerken gericht op het realiseren van communautair vastgelegde doelstellingen.⁵⁵ De Commissie vermeldt de open-coördinatiemethode niet in zijn voorstel voor een vernieuwde EUSDS van december, maar wel in zijn “eerste balans en krachtlijnen voor de toekomst” van februari 2005: *“De open-coördinatiemethode kan een krachtig instrument zijn om de uitwisseling van goede praktijken te stimuleren, belanghebbenden in het proces te betrekken en te mobiliseren, en druk uit te oefenen op de lidstaten om op een strategischere en geïntegreerdere wijze te werk te gaan en efficiënter beleid te gaan voeren.”*⁵⁶ De FRDO meent in die geest dat de nieuwe EUSDS dient te specificeren waar de open-coördinatiemethode aangewezen is. Het proces voor verticale integratie mag immers geen vrijblijvende oefening worden.
- [34] Het *ownership* van de EUSDS op de verschillende beleidsniveaus hangt ook af van de structurele en institutionele omkadering ervoor. In dit verband kan men zich afvragen of het belang van duurzame ontwikkeling als grondwettelijk principe van de Unie voldoende weerspiegeld is in de organisatie van de Europese instellingen. De instellingen zijn voornamelijk sectoraal, en niet horizontaal, gestructureerd. Op het niveau van de Raden dient de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen dossiers te behandelen “die betrekking hebben op meer dan één

⁵² Zie § 7

⁵³ FRDO 2006a01 § 25.

⁵⁴ Artikel 5 van het verdrag van de Europese Gemeenschap stelt : *“op gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, treedt de Gemeenschap, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, slechts op indien en voorzover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt en derhalve vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt.”*

⁵⁵ Cf FRDO 2004a09 § 41 en 2006a01 § 26

⁵⁶ COM (2005)37, 4

beleidsonderdeel van de Unie”, maar we stellen vast dat duurzame ontwikkeling daar onvoldoende gedragen wordt als beleidsthema.⁵⁷

- [35] Op het niveau van de Commissie is er een Commissaris en een Directoraat-generaal voor Concurrentievermogen, maar niet voor Duurzame Ontwikkeling: het Secretariaat-generaal doet hier het beleidsvoorbereidend werk voor de Commissievoorzitter, die verantwoordelijk is voor het beleid duurzame ontwikkeling. De FRDO is het dan ook eens met de EEAC-werkgroep Strategieën, waar die in zijn statement over de EUSDS-herziening schrijft: *“We see a need for strengthening the central capacity for leading and co-ordinating sustainable development work at the heart of the Commission and in the Secretary General's office with stronger coordinating mechanisms to integrate the approach of all the relevant formations in the Commission. (...) We urge that the sustainability agenda and action should be coordinated within the Commission by high level structures similar to those that have been adopted for the competitiveness agenda”*⁵⁸. Een betere institutionele omkadering biedt uiteraard nog geen garantie voor een effectiever beleid, maar het vormt er wel een belangrijke aanzet voor. De ervaring die België heeft met een dergelijk kader voor duurzame ontwikkeling op federaal niveau kan in dit verband nuttig zijn.⁵⁹

Governance en ownership - de EUSDS en de maatschappelijke actoren

- [36] De Commissie pleit in zijn voorstel voor de EUSDS-herziening niet alleen voor een belangrijke inbreng van de lidstaten, maar ook van de maatschappelijke actoren of *stakeholders*: *“bedrijven, regionale en lokale autoriteiten, NGO's, sociale partners, universiteiten en scholen – en individuele burgers en consumenten.”*⁶⁰ De Commissie onderstreept het belang van maatschappelijk verantwoord ondernemen, en zal nagaan *“hoe effectieve partnerschappen kunnen worden opgezet met het bedrijfsleven, de vakbonden, niet-gouvernementele organisaties en consumentenorganisaties, met name om samen te zoeken naar mogelijkheden om de niet-duurzame ontwikkelingen die in de context van de herziene strategie in kaart werden gebracht, te helpen terug te dringen.”*⁶¹
- [37] De FRDO is het ermee eens dat de maatschappelijke actoren eveneens hun verantwoordelijkheid dienen op te nemen in het proces van duurzame ontwikkeling, en meent dat het “ownership” van de EUSDS bij de *civil society* in wisselwerking staat met het politieke ownership van de strategie.
- [38] Verder meent de Commissie dat de *civil society* tot de EUSDS kan bijdragen via “onafhankelijke adviesraden voor duurzame ontwikkeling”, die de lidstaten dienen op te richten (voor zover dat nog niet gebeurd is). De FRDO had dit reeds onderstreept in zijn eerste advies over de EUSDS-herziening: *“De inbreng van nationale raden voor duurzame ontwikkeling is uiteraard ook fundamenteel om de civil society zijn rol te laten spelen in de beleidsvorming.”*⁶²
- [39] Wat het overleg met de maatschappelijke actoren op EU-niveau betreft, ziet de Commissie een rol weggelegd voor de EESC (zie § 34) en voor de EEAC, het netwerk van nationale adviesraden voor duurzame ontwikkeling, dat kan bijdragen tot de *peer review* van nationale DO-strategieën (zie § 30). De FRDO vindt het positief dat op EU-niveau met de stakeholders overlegd wordt, maar meent dat de EU-instellingen hierbij duidelijk moeten stellen (zowel ex ante als ex post) hoe met de

⁵⁷ Op de webpagina van deze Raad is er bijvoorbeeld geen enkele referentie naar duurzame ontwikkeling als belangrijk beleidsonderdeel: http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=388&lang=nl

⁵⁸ European Environmental and Sustainable Development Advisory Councils: *“Getting it straight and keeping up the pressure. A dialogue paper”* (maart 2006) op <http://www.eeac-net.org/>

⁵⁹ Zie de vergelijkende studie “Sustaining sustainability” (I. Niestroy, EEAC background study n°2, 2005), p 64: *“Achievements and challenges – Belgium: “Getting all concerned departements committed is still a challenge, but the institutional setting has beneficial potentials”*

⁶⁰ COM(2005)658 3.2

⁶¹ COM (2005)37 van februari 2005, 5.6. In de Commissie-mededeling van december 2005 over de EUSDS is er geen verwijzing naar partnerschappen.

⁶² FRDO 2004a09 § 43

standpunten van de stakeholders rekening werd of zal worden gehouden.⁶³ Een aantal procedures op dit vlak in België kunnen hier een inspiratiebron vormen.⁶⁴

- [40] Om de Europese burger nauwer bij het duurzame-ontwikkelingsbeleid te betrekken, zal overleg met zijn stakeholderorganisaties en raden niet volstaan.⁶⁵ De Commissie is zich daarvan bewust, en zal ervoor zorgen *“dat duurzame ontwikkeling in al haar voorlichtings- en communicatieactiviteiten een plaats krijgt, zowel in intern als extern EU-beleid.(..) Uit enquêtes blijkt nog steeds dat de Europese burger zeer goed op de hoogte is van duurzaamheidsvraagstukken. De uitdaging bestaat erin die vertrouwdheid te vertalen in duurzamere gedragspatronen. Effectieve communicatie moet worden afgestemd op het nationale en lokale publiek, wat betekent dat de lidstaten een cruciale rol spelen.”*
- [41] De FRDO herhaalt in dit verband zijn vraag om duurzame ontwikkeling als een prioritair communicatiethema te behandelen, waarbij Europa zich profileert als als een Unie die in zijn beleid een duurzame ontwikkeling nastreeft. Het is absoluut nodig de EUSDS die in juni door de Europese Raad goedgekeurd wordt, in één document weer te geven. Die publicatie moet de Europese burger op een coherente en transparante manier duidelijk maken wat de doelstelling van duurzame ontwikkeling inhoudt, hoe de Unie dit denkt te bereiken en hoe de verschillende strategieën van de EU daarin passen.⁶⁶ Hierbij dient duurzame ontwikkeling ook concreet vertaald te worden als een project van leven, werken, wonen, consumeren en ons verplaatsen, zodat iedereen begrijpt voor welke keuzes niet alleen de overheid, maar ook de verschillende actoren en de burgers in onze samenleving staan en wat de impact ervan zal zijn in ons dagelijks leven.

Van doelstellingen over instrumenten naar implementatie

- [42] In zijn eerste advies over de EUSDS-herziening schreef de FRDO dat de EUSDS in een aantal opzichten te vaag is: bepaalde doelstellingen zijn onvoldoende precies en het is niet steeds duidelijk wat ze inhouden voor specifieke sectoren. *“Waar mogelijk zouden objectieven gekwantificeerd en meetbaar moeten zijn, en vastgelegd in een tijdspad. Het is ook belangrijk aan te geven wat bepaalde langetermijndoelstellingen impliceren voor de middellange en korte termijn, en wie verantwoordelijk is voor de implementatie van de voorgestelde maatregelen.”*⁶⁷
- [43] Wat het aspect “kwantitatief en meetbaar” betreft, doet de Commissie in zijn voorstel van december een duidelijke inspanning. In bijlage 2 van zijn mededeling geeft hij voor elk van de zes prioritaire thema’s een overzicht van operationele doelstellingen en streefcijfers, en voorbeelden van lopende en geplande maatregelen in dit verband. Het gaat hier evenwel niet om nieuwe doelstellingen of maatregelen, maar om elementen uit verschillende thematische of deelstrategieën van de EU.⁶⁸
- [44] Deze benadering is beperkter dan wat aangekondigd was in de eerste Commissie-mededeling over de EUSDS-herziening: *“Daarom zullen in de herziene strategie nieuwe hoofddoelstellingen worden*

⁶³ Tijdens een EESC-forum over de EUSDS-herziening op 20/21 maart 2006 (Brussel) werd er door verschillende sprekers op gewezen dat de Commissie in zijn voorstel voor de vernieuwde EUSDS nauwelijks rekening heeft gehouden met de inbreng van de EESC via het uitgebreide “stakeholder forum” van 14/15 april 2005

⁶⁴ In België is bij wet vastgelegd dat de regering de FRDO om advies vraagt over een voorontwerp van federaal plan duurzame ontwikkeling, en dat hij in voorkomend geval motiveert waarom hij in het uiteindelijke plan dit advies niet gevolgd heeft. Verder komen regeringsleden die het voorbije jaar een advies aan de FRDO gevraagd hebben, het volgende jaar tijdens de eerste algemene vergadering van de FRDO toelichten hoe ze met dit advies rekening hebben gehouden

⁶⁵ De FRDO behandelde dit probleem van *ownership* uitgebreider in zijn eerste advies over de EUSDS-herziening: 2004a09 §§ 45-50

⁶⁶ Cf. FRDO 2004a09 § 4

⁶⁷ FRDO 2004a09 § 5

⁶⁸ Zie bijlage 2 van COM(2005)658. Deze bijlage vermeldt ook uit welke strategieën de vermelde maatregelen gehaald werden. Daarnaast heeft de Britse raad voor duurzame ontwikkeling (SDC) in een tabel geïllustreerd dat de doelstellingen en sleutelacties van de voorgestelde EUSDS afkomstig zijn uit bestaande documenten (tabel opgesteld als bijdrage voor het vermelde statement over de EUSDS-herziening van de EEAC-werkgroep Strategieën).

*opgenomen voor elk van de niet-duurzame ontwikkelingen, en tussentijdse mijlpalen worden gedefinieerd aan de hand waarvan de EU de werkelijke vooruitgang kan meten.*⁶⁹: Ook voor de Europese raad van maart 2005 mocht de EUSDS iets meer inhouden: *“Deze herijkte strategie, die nog omvattender en ambitieuzer zal zijn en doelstellingen, indicatoren en een doeltreffende follow-up-procedure zal bevatten, moet worden geschraagd door een positieve langetermijnvisie en moet ten volle de interne en externe dimensie omvatten.”*⁷⁰

- [45] De Commissie heeft er echter voor gekozen geen nieuwe en ambitieuzer doelstellingen naar voren te schuiven zolang de huidige doelstellingen niet gehaald worden. De eerste opdracht is bestaande objectieven en actieplannen daadwerkelijk uit te voeren. Nieuwe doelstellingen toevoegen zou eerder remmend werken voor deze implementatie, stelt de Commissie.⁷¹ De FRDO kan begrip opbrengen voor deze houding, maar meent dat toch wat nuancering vereist is. Zo zijn in bepaalde domeinen de huidige doelstellingen en actieplannen te weinig precies en ambitieus. De FRDO wees daar recent op in zijn advies over de thematische strategie natuurlijke hulpbronnen van de EU: *“De invulling van de strategie blijkt echter momenteel te beperkt en te weinig ambitieus om die verwachtingen in te lossen. De FRDO vindt de hulpbronnenstrategie (...) in het algemeen te vrijblijvend. Zowel waar het gaat om indicatoren, prioriteiten, maatregelen als verantwoordelijkheden zijn concreter engagementen en doelstellingen nodig.”*⁷²
- [46] Verder is de FRDO van mening dat het niet volstaat doelstellingen en maatregelen uit sectorale en deelstrategieën op te sommen: er is een integratie van deze elementen nodig in een overkoepelend kader. In dit kader dient men mogelijke interacties te duiden, maatregelen op elkaar af te stemmen en prioriteiten te bepalen om de niet-duurzame trends tegen te gaan.⁷³
- [47] De Commissie is het daar kennelijk mee eens, want hij schrijft in zijn voorstel: *“De strategie voor duurzame ontwikkeling vormt het strategische beleidskader waarbinnen de belangrijkste niet-duurzame ontwikkelingen het beste kunnen worden aangepakt. Een essentieel element is dat de verschillende ontwikkelingen onderling gekoppeld zijn.(...) De verschillende strategieën en actieplannen moeten daarom niet los van elkaar worden gezien. Elke strategie draagt op haar eigen manier bij aan de oplossing van problemen op andere terreinen.”* Maar, voegt de Commissie eraan toe, *“Het aspect van onderlinge samenhang tussen ontwikkelingen moet nog nader worden uitgewerkt.”*⁷⁴
- [48] De FRDO vraagt dan ook die samenhang van trends en maatregelen effectief te duiden in de vernieuwde EUSDS, en hierbij gebruik te maken van de indicatoren voor duurzame ontwikkeling (zie §§ 17-20). Verder zou de Commissie de interessante bijlage 2 van zijn december-medeling, met een overzicht van (operationele) doelstellingen en maatregelen voor de zes EUSDS-thema's, kunnen aanvullen met bestaande gegevens of voorstellen voor instrumenten, verantwoordelijkheden, timing en financiële omkadering⁷⁵ voor de uitvoering van de verschillende maatregelen. Dit zou in belangrijke mate kunnen bijdragen tot de door de Commissie bepleitte implementatie van bestaande objectieven en tot het krachtig beleid dat nodig is om de niet-duurzame trends te keren.

⁶⁹ COM(2005)37, 5.4

⁷⁰ Europese Raad van Brussel van 22/23 maart 2005, Conclusies van het voorzitterschap 7619/05 § 42. De Europese Raad van december 2005 zat op dezelfde golflengte: zie voetnoot 31

⁷¹ Zie onder meer de toelichting van commissaris Margot Wallström en secretaris-generaal Catherine Day van de Commissie tijdens de EESC-hearing over de EUSDS-review op 20/21 maart 2006

⁷² FRDO 2006a01 § 18

⁷³ De FRDO wees in zijn advies over het voorontwerp van tweede federaal plan duurzame ontwikkeling ook op het belang van een overkoepelend kader voor acties uit diverse strategieën: 2004a04 §§ 36-39

⁷⁴ Inleiding tot bijlage 2 van COM(2005)658

⁷⁵ Er is geen specifiek EU-budget voor duurzame ontwikkeling. De EUSDS kan evenwel richting geven aan budgetten in domeinen als transport, energie, landbouw, onderzoek en ontwikkeling, cohesiepolitiek en structurele fondsen

- [49] In verband met de instrumenten voor een duurzame-ontwikkelingsbeleid stelt de Commissie dat er een ruim scala aan instrumenten bestaat, en dat het er op aan komt de meest doeltreffende mix in te zetten om de doelstellingen te bereiken.⁷⁶ Er wordt verwezen naar instrumenten als het prijsmechanisme (internalisering externe kosten), het “vervuiler betaalt” –principe, labelling en voorlichting van de consument, investeringen in wetenschap en technologie, en verduurzaming van overheidsaankopen (“*procurement*”). De Commissie geeft echter niet welke instrumenten hij waar en op welke manier wil inzetten.
- [50] Wat doelstellingen en maatregelen van de EUSDS betreft, onderstreept de Commissie het belang van de integratie van de interne en de externe dimensie bij de herziening van de strategie. Dit is belangrijk, omdat deze dimensies in de oorspronkelijke EUSDS los van elkaar ontwikkeld werden, en de verhouding tussen beide niet steeds duidelijk was⁷⁷. In zijn mededelingen over de EUSDS-herziening verwijst de Commissie naar zijn internationale verbintenissen inzake duurzame ontwikkeling, naar het beleid van de Unie voor ontwikkelingssamenwerking en naar de inspanningen “om ervoor om ervoor te zorgen dat de internationale handel gebruikt wordt als hulpmiddel om te komen tot echte wereldwijde duurzame ontwikkeling, zowel in sociaal-economisch als milieuopzicht. De EU zal dit zowel doen in een multilaterale context (WTO, Doharonde), als in het kader van de regionale en bilaterale betrekkingen.”⁷⁸
- [51] De FRDO meent dat dit laatste aspect van groot belang is: de Unie moet inderdaad al het mogelijke doen om zijn duurzame-ontwikkelingsvisie beter vertaald te krijgen in het internationale handelsbeleid. In zijn eerste advies over de EUSDS-herziening noteerde de FRDO hierbij: “*Het gevaar bestaat immers dat de inspanningen die de Unie zich getroost om tot een duurzame ontwikkeling te komen, bijvoorbeeld via een internalisering van kosten, haar economie een concurrentiële handicap bezorgt ten opzichte van economieën die zich niet duurzaam ontwikkelen.*”⁷⁹
- [52] De FRDO herhaalt tenslotte de vraag in zijn eerste advies voor de EUSDS-herziening om een verduidelijking van de relatie tussen de externe en interne dimensie van de EUSDS. De intentie van de Commissie beide beter te integreren is positief, maar men moet ook aandacht hebben voor mogelijke spanningsvelden tussen beide dimensies: “*Een win-winsituatie op het vlak van de pijlers duurzame ontwikkeling in Europa, houdt immers niet noodzakelijk een win-winsituatie op mondiaal vlak in. Het gevaar bestaat dat bij milieuverbeteringen in het Noorden de problemen van verbruik en vervuiling naar het Zuiden worden geëxporteerd. We moeten er dan ook over waken dat duurzame ontwikkeling in Europa niet leidt tot ecologische (en sociale) dumping in economisch minder ontwikkelde landen.*”⁸⁰

⁷⁶ COM(2005)658, 3.2

⁷⁷ Zie FRDO 2004a09 § 66 en § 80

⁷⁸ COM(2005)658, 2.6 en bijlage 2 punt 6

⁷⁹ FRDO 2004a09 § 79

⁸⁰ FRDO 2004a09 (29/10/2004) “Advies over de herziening van de Europese strategie duurzame ontwikkeling” § 80, met referentie naar FRDO 2004a04 (12/5/2004) “Advies over het Voorontwerp van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008”, §47. Zie ook FRDO 2006a01 “Advies over de thematische strategie natuurlijke hulpbronnen van de Europese Unie” (1/2/2006) §§ 34 en volgende

Bijlagen

De bijlagen zijn opgenomen om bepaalde onderdelen van de adviestekst te verduidelijken en maken geen deel uit van het advies zelf

Bijlage 1 : selectie van bronnen voor dit advies

- De in het advies vermelde documenten van de Europese Commissie en de Europese Raad zijn beschikbaar op de pagina "key documents" van de SD-website van de Commissie (Secretariaat-generaal): http://europa.eu.int/comm/sustainable/sds2005-2010/index_en.htm . Zie ook de webpagina's over de EUSDS-review en de consultatie hiervoor: http://europa.eu.int/comm/sustainable/pages/review_en.htm
- De adviezen van de FRDO, voornamelijk 2004a09 over de EUSDS, 2005a07 over het Nationaal Hervormingsprogramma en 2006a01 over de Europese strategie natuurlijke hulpbronnen zijn beschikbaar op <http://www.frdo.be/nl/pubnl/adviezen/adviezen.htm#2006>
- Het statement over de vernieuwde EUSDS van de EEAC: "Getting it straight and keeping up the pressure. A Dialogue paper" op <http://www.eeac-net.org/>
- Standpunten over de vernieuwde EUSDS van de EESC (Europees Economisch en Sociaal Comité): conclusies stakeholderforum 2006 op http://backupcese.qwent.es/sustainable_development/index_en.asp , brochure over stakeholderforum 2005 op http://www.esc.eu.int/sustainable_development/forum_20_03_2006/documents/2058_Stakeholder.pdf en advies van de EESC over de EUSDS (april 2004) op http://europa.eu.int/comm/sustainable/docs/ces661-2004_ac_en.pdf
- Resolutie van het Europese parlement: <http://www.europarl.eu.int/oeil/file.jsp?id=5241822>
- Standpunten van stakeholders:
EEB/BEE (Europees Milieu Bureau): http://www.eeb.org/activities/sustainable_development/G10-on-SDS-March2006.pdf
ETUC (vakbonden) en Social platform: http://www.etuc.org/IMG/pdf/Joint_declaration_2006_EEB_ETUC_Social_Platform_3113.pdf
Unice (werkgevers): <http://www.unice.org/2/HHDFHHAJANKOICGPOAOJLLDPDBN9DBYTK9LI71KM/UNICE/docs/DLS/2006-00274-EN.pdf>
- Eurostat-rapporten over indicatoren duurzame ontwikkeling (SDI): http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1998,47433161,1998_47437045&_dad=portal&_schema=PORTAL
- Over effectbeoordeling: zie site van de Europese Commissie: http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/impact/key_en.htm . Andere bronnen: o.a. statement van de EEAC-werkgroep Governance: <http://www.eeac-net.org>, advies CRB van december 2005: <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc05-1392.pdf> (zie bijlage 2), studies IEEP: <http://www.ieep.org.uk/publications/pdfs/2004/sustainabledevelopmentineucommission.pdf>, studie CEPS: http://www.ceps.be/wp.php?article_id=488 en http://shop.ceps.be/BookDetail.php?item_id=1291 ,
- MNP Report 500096001 "EU SDS: ingredients for the 2006 revision" (De Ridder W., Wesselink L.G.)
- Thematic Network Sustainability Strategy: www.sustainability-strategy.net en <http://www.seri.at/Data/projects/sustrat/interventionpapers.htm>
- "Civil Society Monitoring the EU Strategy for Sustainable Development": proceedings of a symposium in Brussels on April 5th, 2006 organized by the Brussels-EU Chapter and the European Support Centre of the Club of Rome: <http://esc.clubofrome.org/sharing/proceedings.html>

Bijlage 2 :

Uittreksel uit het advies van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven betreffende “betere regelgeving”, CRB 2005-1392 DEF van 21/12/2005, p 6

"EFFECTBEOORDELINGEN (IMPACT ASSESSMENT)

De CRB deelt de mening dat een betere regelgeving kan bijdragen tot het verwezenlijken van de doelstellingen die in de (hernieuwde) strategie van Lissabon worden vastgesteld. De CRB acht het dan ook belangrijk dat nieuwe wetsvoorstellen in de eerste plaats, maar niet alleen, beoordeeld worden op hun effecten op groei en werkgelegenheid, zonder hierbij afbreuk te doen aan de driepijlerstrategie van het Lissabonproces.

Het is belangrijk de administratieve kosten van een wetsvoorstel te kennen, maar de CRB herinnert eraan dat sommige ‘kosten’ niet of minder gemakkelijk te meten zijn (bijvoorbeeld het effect van een wetsvoorstel op het vlak van volksgezondheid en milieu). Volgens de CRB is een kosten-batenanalyse een nuttig instrument, maar niet afdoende op alle beleidsterreinen en niet effectief voor alle gevolgen van wetgeving. Alle aspecten moeten opgenomen worden in de beoordeling en de drie pijlers moeten op een objectieve, neutrale en evenwichtige wijze beoordeeld worden. De CRB stelt voor dat het Europees Economisch en Sociaal Comité hierop toeziet op het moment dat ze haar advies geeft over het wetsvoorstel, zonder hierdoor het wetgevende proces te verzwaren.

De CRB beklemtoont dat de effectbeoordelingen gebaseerd moeten zijn op het beginsel van de duurzame ontwikkeling en erop gericht moeten zijn de beleidsmakers in staat te stellen een keuze te maken aan de hand van een zorgvuldige analyse van de mogelijke economische, sociale en milieueffecten van de nieuwe wetgeving. Een grondige en evenwichtige evaluatie van alle directe en indirecte effecten maakt een eventuele omvattende analyse mogelijk. De beleidsbeslissing die naderhand genomen wordt in verband met het wetsvoorstel en waarbij dan prioriteit wordt gegeven aan groei en jobcreatie, moet volgens de CRB de effecten op het concurrentievermogen op een gelijk niveau beoordelen als de gevolgen op het gebied van jobcreatie’.

Op voorwaarde dat dit gevraagd wordt door zowel de Europese Raad als het Europees Parlement, is de CRB van oordeel dat de Commissie een bijkomende effectbeoordeling moet verrichten wanneer blijkt dat een (oorspronkelijk) wetsvoorstel tijdens het beslissingsproces grondig gewijzigd werd."

Bijlage 3

Stemgerechtigde leden van de algemene vergadering die deelnamen aan de stemming over dit advies

- 2 van de 4 voor- en ondervoorzitters:
Dhr T. Rombouts, Mme A. Panneels
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming:
M. R. de Schaetzen (Natagora), Mme T. Snoy (Inter-Environnement Wallonie, IEW), Dhr W. Trio (Greenpeace), Dhr J. Turf (Bond Beter Leefmilieu, BBL)
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking:
Dhr G. Fremout (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, VODO), Madame B. Gloire (Oxfam-Solidarité), M. J-M. Swalens (ACODEV), Dhr Bogdan Vanden Berghe (11.11.11)
- de 2 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen:
Mme C. Rousseau (CRIOC), M. C. Rousseau (Test Aankoop)
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:

M. J. Decrop (Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique, CSC), Dhr F. Maes (Algemeen Belgisch Vakverbond, ABVV), M. C. Rolin (CSC), M. D. Van Daele (Fédération Générale du Travail de Belgique, FGTB)

- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
Mevr. A. Nachtergaele (Federatie Voedingsindustrie, Fevia), Dhr P. Vanden Abeele (Unie van Zelfstandige Ondernemers, UNIZO), Mevr C. Ven (Verbond van Belgische Ondernemingen, VBO)
- 2 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus:
Prof. E. Zaccai (ULB), prof. J-P. van Ypersele (UCL)

Totaal: 21 van de 38 stemgerechtigde leden

Bijlage 4

Vergaderingen voor de voorbereiding van dit advies

De werkgroep *Strategieën voor duurzame ontwikkeling* vergaderde op 22 maart en 19 april 2006 om dit advies voor te bereiden. Tijdens de eerste vergadering gaf de heer Denis Van Eeckhout (FOD Buitenlandse Zaken, Permanente vertegenwoordiging bij de EU) een toelichting bij het proces van de EUSDS-herziening en bij het Belgische standpunt.

Bijlage 5

Deelnemers aan de voorbereiding van dit advies

Voorzitter en ondervoorzitter van de werkgroep

Jacqueline MILLER (EEB) – ondervoorzitter

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Mikaël ANGE (IEW)
Tom BAULER (ULB)
Jehan DECROP (CSC)
Geert FREMOUT (VODO)
Fre MAES (ABVV)
Mathieu MICHEL (CGSLB)
Edilma QUINTANA (CNCD)
Thérèse SNOY (IEW)
Jan TURF (BBL)
Michael VOORDECKERS (VBO)

Secretariaat

Jan DE SMEDT
Koen MOERMAN